

К.є.н. Краус Н.М., Краус К.М.

Полтавський університет споживчої кооперації України

ВНУТРІШНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВАМИ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. Розглядаються особливості функціонування системи споживчої кооперації України в ринкових умовах господарювання. Досліджується вплив різноманітних чинників на ефективність господарської фінансової діяльності системи Укоопспілки. Запропоновано комплекс внутрішніх організаційно-економічних умов досягнення фінансової стабільності підприємствами споживчої кооперації України.

Ключові слова: організаційно-економічні умови, споживча кооперація, фінансова стабілізація.

1. Вступ.

В умовах невизначеності та динамічних змін зовнішнього оточення, для досягнення фінансової стабільності підприємствам споживчої кооперації України слід враховувати вплив багатьох організаційно-економічних умов, які по-різному впливають на фінансові результати їх діяльності.

Функціонування вітчизняних підприємств споживчої кооперації відбувається в рамках економічної системи України, яка має свої особливості та закони розвитку. Відтак, необхідність врахування специфічних особливостей стану економічної системи при досягненні фінансової стабільності підприємствами споживчої кооперації є безперечною.

Основні положення розробки комплексу умов ефективного функціонування суб'єктів господарювання знайшли відображення у працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема таких як І. Дем'яненко [1], Т. Керанчук [2], А. Куценко [3], М. Рогоза, А. Скляр [4], Т. Семенович [5].

Здобутки цих науковців дозволили вирішити важливі питання, пов'язані з вдосконаленням діяльності підприємств системи Укоопспілки в ринкових умовах шляхом підвищення конкурентоспроможності, гнучкості, впровадження інновацій. Однак питання досягнення фінансової стабільності підприємствами споживчої кооперації України шляхом формування оптимальної системи організаційно-економічних умов залишаються дискусійними, що й зумовлює необхідність проведення даного дослідження.

II. Постановка завдання.

Метою статті є розробка комплексу внутрішніх організаційно-економічних умов досягнення фінансової стабільності підприємствами споживчої кооперації України в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

III. Результати.

Недостатнє реформування системи споживчої кооперації, відсутність оптимального комплексу організаційно-економічних умов, наявність високих темпів інфляції, активна діяльність тіньового сектору економіки – це далеко не всі фактори макроекономічного характеру, які мають високий ступінь мінливості, непередбачуваності та примушують підприємства споживчої кооперації функціонувати в надзвичайних економічних умовах.

Створення ефективної системи внутрішніх організаційно-економічних умов досягнення фінансової стабільності підприємствами споживчої кооперації України – це одне з головних завдань не лише окремого підприємства, але й системи споживчої кооперації в цілому (див. рис. 1).

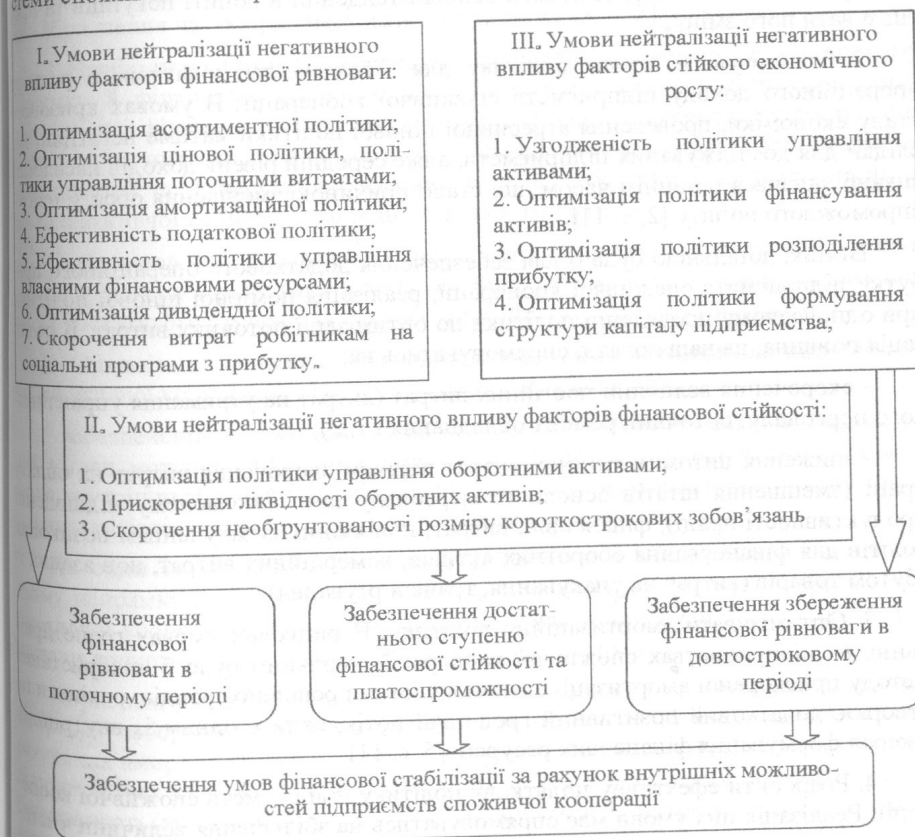

Рис. 1. Система внутрішніх організаційно-економічних умов досягнення фінансової стійкості підприємствами споживчої кооперації України

Кожному етапу фінансової стабілізації підприємств споживчої кооперації (усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості, забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді) притаманні внутрішні організаційно-економічні умови нейтралізації негативного впливу факторів.

Так, для забезпечення фінансової рівноваги підприємств споживчої кооперації України в поточному періоді, слід реалізувати такі основні умови:

1. Оптимізувати асортиментну політику, забезпечити її гнучкість та оперативність. Для цього варто вести не лише вартісний облік товарів, що реалізуються, а й облік реалізації як по товарних групах, так і всередині товарних груп по окремих видах товарів. Реалізація цієї умови на підприємствах споживчої кооперації дозволить відстежувати основні тенденції в попиті покупців та прогнозувати його зміну.

2. Оптимізувати цінову політику для забезпечення додаткового розміру операційного доходу підприємств споживчої кооперації. В умовах кризового стану економіки, проведення агресивної цінової політики матиме негативні наслідки для досліджуваних підприємств, адже середній рівень доходів населення значно знизився останнім часом, що стало причиною зменшення обсягу платоспроможного попиту [2, с. 11].

Відтак, доцільною була б для забезпечення додаткового операційного прибутку підприємств споживчої кооперації, реалізація помірної цінової політики при одночасному проведенні політики по оптимізації поточних витрат. Її реалізація повинна, на наш погляд, спрямовуватись на:

- скорочення величини постійних витрат (витрат на утримання управлінського персоналу, поточний ремонт обладнання і т.д.);

- зниження питомих змінних витрат шляхом скорочення витрат на оплату праці (зменшення штатів основного персоналу при одночасному підвищенні продуктивності праці), фінансових витрат, пов'язаних із залученням позикових коштів для фінансування оборотних активів, комерційних витрат, пов'язаних із збутом товарів (витрат на упакування, транспортування).

3. Оптимізувати амортизаційну політику. В ринкових умовах господарювання на підприємствах споживчої кооперації доцільним було б використання методу прискореної амортизації активної частини основних фондів, оскільки це створює додатковий позитивний грошовий потік, який є одним із внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів [5, с. 11].

4. Розробити ефективну податкову політику підприємств споживчої кооперації. Реалізація цієї умови має спрямовуватись на збільшення величини чистого операційного прибутку шляхом мінімізації податкових важелів по відношенню до величини доходу та прибутку.

Чистий операційний прибуток є одним із факторів, що в значній мірі впливає на досягнення підприємствами споживчої кооперації фінансової рівноваги як в поточному періоді, так і в довгостроковій перспективі.

На жаль, сьогодні на більшості підприємств споживчої кооперації спостерігається тенденція до зниження розміру чистого операційного прибутку.

5. Ефективна політика управління власними фінансовими ресурсами передбачає використання не лише внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємств, а й дає можливість оцінити реальність залучення їх зовнішніх джерел.

6. Оптимізація дивідендної політики є важливою на підприємствах споживчої кооперації. Виплата дивідендів – це напрям використання фінансових ресурсів підприємств, величина якого визначає частку коштів, спрямованих на споживання. В умовах кризового стану багатьох підприємств споживчої кооперації, доцільним є максимально можливе зниження обсягу цього напрямку з метою збільшення частки реінвестованого прибутку [3, с. 21].

7. Необхідною умовою досягнення фінансової рівноваги (а в кінцевому підсумку й фінансової стабільності) є скорочення фінансування соціальних програм, які фінансуються за рахунок вищевказаного джерела. Реалізація цієї умови сприятиме скороченню потреби у фінансових ресурсах, а при зниженні можливостей по генеруванню власних коштів, забезпечить здатність підприємств споживчої кооперації до відновлення ними фінансової рівноваги.

Окрім умов, що забезпечують досягнення підприємствами споживчої кооперації фінансової рівноваги доцільним буде також визначення умов забезпечення достатнього ступеню їх фінансової стійкості. Основними з них є:

1. Оптимізація політики управління оборотними активами на підприємствах споживчої кооперації, що вирішується у двох аспектах:

- забезпечення достатнього рівня ліквідності оборотних активів. Реалізація цієї умови можлива лише при здійсненні ефективних управлінських рішень щодо внутрішньої структури оборотних активів та визначення допустимої частки низьколіквідних та неліквідних оборотних активів.

Як один із методів забезпечення ефективності управлінських рішень в цьому напрямку доцільним було б розглядати затвердження на підприємствах споживчої кооперації обґрунтованої системи внутрішніх нормативів, які б визначали допустиму границю зміни частки таких активів [1, с. 12].

Корисним для підприємств споживчої кооперації є ведення депресації дебіторської заборгованості, механізм здійснення якої подібний до механізму нарахування амортизації. Тобто, в процесі фінансово-господарської діяльності на підприємствах системи потрібно формувати фонд погашення дебіторської заборгованості (відрахування в цей фонд відносяться на витрати і тим самим зменшують базу оподаткування підприємств).

Наявність такого фонду є своєрідним цільовим страховим резервом для підприємств, за рахунок якого з'являється можливість відшкодовувати втрату капіталу від наявної безнадійної дебіторської заборгованості.

- забезпечення ефективної політики фінансування оборотних активів. Дієвим методом, що забезпечує ефективність цього процесу є використання компромісної моделі фінансування оборотних активів на підприємствах споживчої кооперації для зниження ризику втрати ліквідності оборотних активів за рахунок нарошування чистого оборотного капіталу [4, с. 21].

2. Оптимізація політики управління операційними циклами на підприємствах споживчої кооперації дозволить відстежувати загрозу виникнення дефіцитних операційних циклів і здійснювати заходи для попередження неможливості генерувати фінансові ресурси у потрібному обсязі.

Сукупність цих умов в деякій мірі забезпечить фінансову рівновагу операційних циклів, а отже й операційної діяльності підприємств споживчої кооперації. Варто зазначити, що лише деякі з них можуть дозволити собі здійснювати інші напрямки діяльності, оскільки на практиці майже всі вони відчувають дефіцит фінансових ресурсів [2, с. 11].

3. Скорочення необґрунтованого розміру короткострокових фінансових зобов'язань з метою забезпечення достатнього ступеню платоспроможності підприємств споживчої кооперації.

Забезпечення вищевказаних організаційно-економічних умов дозволить усунути поточну неплатоспроможність, що є передумовою досягнення фінансової рівноваги в поточному періоді та сприяє розробці й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням потенційної можливості підприємств системи до стійкого розвитку в довгостроковій перспективі.

Надалі нам представляється доцільним визначення організаційно-економічних умов, які б нейтралізували негативний вплив факторів стійкого росту й спрямовувались на підтримання вже досягнутої підприємствами споживчої кооперації фінансової рівноваги в перспективному періоді:

1. Забезпечення узгодженості політики управління обсягом діяльності та політики управління активами:

а) визначення максимально можливих темпів росту обсягів діяльності без порушення фінансової рівноваги підприємств споживчої кооперації при наявних розмірах активів шляхом:

- розробки обґрунтованої політики формування та фінансування позаоборотних операційних активів, оптимізація їх загального обсягу та складу;

- розробки обґрунтованої політики управління оборотними активами;

б) визначення можливостей підприємств споживчої кооперації по забезпеченню темпів росту обсягів діяльності з метою забезпечення нового ступеню фінансової рівноваги.

2. Забезпечення ефективності діяльності підприємств споживчої кооперації, що реалізується через підвищення прибутковості їх операційної діяльності. Одним із шляхів підвищення прибутковості основної діяльності є її диверсифі-

кація, можливість здійснення якої визначається, виходячи зі стратегічних цілей підприємств, їх фінансового стану, обсягу наявних фінансових ресурсів та стабільності життєвого циклу [2, с. 11].

3. Важливою умовою, що забезпечує досягнення фінансової рівноваги в перспективному періоді, є коригування політики розподілення прибутку підприємств споживчої кооперації.

В сучасних умовах господарювання доцільною була б, на наш погляд, максимізація частки прибутку, яка спрямовується на виробничий розвиток.

Це створює базу для зростання виробничого потенціалу підприємств, забезпечує можливість генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх можливостей.

4. Беззаперечною для забезпечення фінансової стабілізації підприємств споживчої кооперації є оптимізація структури капіталу.

Варто зазначити, що оптимальність структури капіталу буде визначатись для кожного окремого підприємства системи споживчої кооперації в залежності від специфічних зовнішніх та внутрішніх умов їх функціонування.

IV. Висновки.

Таким чином, в ході дослідження нами була визначена система організаційно-економічних умов досягнення фінансової стабільності підприємствами споживчої кооперації України в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

В сучасних умовах господарювання в структурі чинників фінансово-економічної стабілізації великого значення набули саме ті, які виникають із природи безпосередніх відносин підприємств споживчої кооперації між собою й виражають їх успішність.

Сподіваємося, що сукупність запропонованих нами організаційно-економічних умов на рівні підприємств системи Укоопспілки в органічному поєднанні з умовами на макро- та мікрорівні, сприятимуть фінансовій стабілізації підприємств, підвищенню їх ринкової вартості й конкурентоспроможності на ринку.

Література:

1. Дем'яненко І.В. Фінансова стабілізація підприємств у трансформаційному періоді: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Ін-т аграр. економіки УААН. – К., 2001. – 21с.
2. Керанчук Т.Л. Стратегія стабілізації фінансового стану торговельного підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.05 / Київський держ. торговельно-економічний ун-т. – К., 1999. – 20с.
3. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: моногра-

фія / А.В. Куценко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.

4. Рогоза М.С., Скляр А.А. Стратегічне управління підприємствами споживчої кооперації: економетрично-інформаційні системи і моделі: монографія / М.С. Рогоза; А.А. Скляр. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 116с.
5. Семенович Т.А. Організаційно-економічний механізм стабілізації фінансового стану транспортних підприємств: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Укр. трансп. ун-т. – К., 2005. – 20 с.